

KOLMAS PÜHAPÄEV PÄRAST ILMUMISPÜHA AD 2024

5Ms 32:36–39 (2Kr 1:3–7; Mk 1:29–39)

36 Sest Issand tahab mõista õigust oma rahvale ja halastada oma sulaste peale, kui Ta näeb, et nende jõud on kadunud ja pole jäänud orja ega vaba.

37 Siis Ta ütleb: Kus on nende jumalad, kalju, mille peal nad pelgupaika otsisid,

38 kes sõid nende tapaohvrite rasva ja jõid nende joogiohvrite veini? Tõusku nad nüüd üles ja aidaku teid, olgu nad teile varjupaigaks!

39 Nähke nüüd, et see olen mina, ainult mina, ega ole ühtki jumalat minu kõrval! Mina surman ja teen elavaks, mina purustan ja mina parandan ega ole kedagi, kes päästaks minu käest.

Sest ISSAND mõistab kohut oma rahva üle ja tunneb kahetsust oma sulaste pärast, kui Ta näeb, et nende käeram on läinud ning pole ei kinniseotut ega lahtipäästetut. Ja Ta ütleb: «Kus on nende jumalad, kalju, millele nad ennast rajasid, kes sõid nende tapaohvrite rasva ja jõid nende joogiohvrite veini? Nad tõusku ja toetagu teidki, olgu teile varjupaigaks! Nähke nüüd, et mina, mina olen see, ja ei ühtki jumalat minu kõrval! Mina surman ja elustan, mina haavan ja parandan ja pole ühtki, kes napsaks ära minu käest.»

Sissejuhatus

Heebrea keeles kannab 5. Moosese raamat nime **דְּבָרֵי מֹשֶׁה** – «Sõnad».¹ Kreeka keeles on raamatu pealkiri **Δευτερονόμιον** – «Teine Seadus», «Seaduse kordamine»² –, ladinapäraselt (ka mitmes teises keeles kasutatuna) *Deuteronomium*. Kreekakeelne pealkiri kajastab küllaltki tabavalt raamatu sisu, mis on esitatud Moosese suu kaudu tuleva ülevaatenähtena Jumala tegudest pärast Iisraeli väljarändamist Egiptusest kuni Tootatud Maa piirile jõudmiseni ning Jumala poolt oma rahvale antud seadustest.

Moosese kõne lõpeb 33. peatükis antud õnnistusega, raamatu viimane, 34. peatükk räägib Moosese tõusmisest Nebo mäele, millelt ta enne surma saab heita pilgu Tootatud Maale, ning tema surmast ja matmisest, andes viimaks hinnangu kogu tema isikule ja tööle.

19.–20. sajandi piibliteaduses oli valdavalt esindatud seisukoht, mille kohaselt Moosese raamatud rajanevad neljal allikal, mida tuntakse nimede Jahvist, Elohist, Deuteronomist ja Preestrikoodeks all. Pikka aega paigutati neist esimese tekkimine Iisraeli kuningriigi kõrgeaega (10. sajandisse eKr) ning viimane eksiiliaaega või vahetult sellele järgnenud

¹ Vrd 5Ms 1:1: Need on sõnad, mis Mooses rääkis kogu Iisraelile...

² Või «Ärakiri Seadusest» – vrd 5Ms 17:18: ...ta kirjutagu enesele raamatusse ärakiri sellest Seadusest..., kreeka keeles: ...γράφει ἐαυτῷ τὸ δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βιβλίον...

ajaperioodi. Viimastel aastakümnetel on hakatud taolist jaotust revideerima ning pakutud välja hüpotees, mille kohaselt vanimaks allikaks on pigem Deuteronomist, millele eksiiliperioodil on lisatud «elloona» seni vanemaks (ning «täiendusena» seni noorimaks) peetud materjal.³

Ajaliselt paigutatakse 5. Moosese raamat sellisel juhul enamasti kas kuningas Joosija (7. sajandi II pool eKr), Paabeli vangipõlve (6. sajandi I pool) või vahetult eksiilijärgsesse aega (6. sajandi II pool).⁴

5. Moosese raamatu põhiosa moodustavad kolm Moosese kõnet (5Ms 1:1–4:40; 5:1–28:69; 29:1–30:20), millele kokkuvõttena järgnevad Moosese lahkumislaul (5Ms 32) ja õnnistus (5Ms 33). Keskseks sõnumiks on Iisraeli rahva käekäigu ja ajaloo lahutamatu seotus Jumala päästva tegutsemisega ning Tema ja Ta rahva vahelise lepinguga, kusjuures korduvalt rõhutatakse nii Jumala kui Tema kutsumise (valiku) ainulaadsust, millele tuleb vastata tingimusetu truuduse ning kõiki teisi jumalaid välistava kultusega. Just siit tuleneb ja selles seisneb ka Iisraeli rahva erilisus kõigi rahvaste hulgas.

Issand on oma rahvast valides ja kutsudes täiesti suveräänne ning lähtub üksnes omaenda heast ja armulisest tahtest. Sellest, kuidas rahvas Jumala kutsele vastab ja järgneb, sõltub, kas teda ootab õnnistus või tabavad teda mitmesugused nuhtlused ja needus.

Keelelisi märkuseid

Issand – originaalis kasutatakse siin Jumala nime יהוה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Sest...tahab mõista õigust – כִּי־יִדַּן – sõna יִדַּן tähendab «kohut mõistma», «kohtuotsust langetama», «õigust mõistma» ning võib tähistada nii õigeks kui süüdi mõistmist, nagu ka süüdistuse esitamist ja apelleerimist.⁵

Halastada – סָחַח – sõna סָחַח algtäheenduseks on «sügavalt hinge tõmbama», «õhkama», «oigama». Siin tähendab see sõna kas «kaasa tundma» või «kahetsema».⁶

³ Taoliste hüpoteeside ja arutelude sisuline väärtus seisneb eeskätt erinevas vastuses küsimusele, kas käsitleda iseäranis alg- ja eisiisade lugusid «loomis- ja algusmüütidena» või pigem kirjanduslikku kuube rüütatud teoloogilise (ja ajaloo filosoofilise) sõnumina. Nii vanema juudi kui kristliku pärimuse järgi on viie Moosese raamatu autoriks suures osas Mooses ise, kes sai need Jumala ilmutusena Siinail.

⁴ On päris selge, et vähemalt lugemisega kaasnev sentiment on raamatu koostamise arvatavast ajast sõltuvalt mõnevõrra erinev, kandes kas hoiatuse-, põhjuse ja tagajärje selgituse või uue alguse lootuse ja tehtud vigadest edaspidise hoidumise manitsuse nooti.

⁵ 1968. aasta piiblitõlkes: «tahab mõista kohut».

⁶ 1739. aasta Piiblis: «kahhetseda».

Ja...oma sulaste peale – וְעַל־עַבְדֵי יוֹ – sõna עַבְדֵי – «sulane», «ori» – tuleneb verbist עָבַד – «töötama», «teenima», «[maad] harima».

Näeb – וַיֵּרָא – sõna רָאָה tähendab «nägema», «jälgima», «ära tundma», «mõistma».

Jõud – sõna דָּבֵר esmaseks tähenduseks on «käsi», ülekantult tähistab see ka jõudu, väge[vust], tugevust.⁷

Et...on kadunud – כִּי־אָזַלְתָּ – sõna אָזַל tähendab «[ära] minema».⁸

Ja pole jäänud orja ega vaba – וְאֶפְסָ עַצוֹר וְעֶזְרָב – sõnasõnalt võiks tõlkida: «ja pole ei kinni seotut ega lahti päästetut» või «ja pole ei kinni pandut ega minna lastut».⁹

Siis Ta ütleb – וַאֲמַר – sõna אָמַר tähendab «ütleva», «teada andma», aga ka «mõtleva» või «[mõeldut] väljendama».

Kalju – sõna צוֹר – «kalju», «suur kivi», «kivimürakas» – tuleneb verbist צוֹרַ – «kindlustama».

Mille peal nad pelgupaika otsisid – וַיִּבְחַשׂוּ – sõna בָּחַשׂ tähendab «pelgupaika otsima», «kaitset otsima», «usaldama», «usalduma».¹⁰

Nende tapaohvrite – וַיִּבְחֹמוּ – sõna בָּחַח – «tapaohver» – tuleneb verbist בָּחַח – «[ohverdamiseks] tapma».

Rasva – sõna חֶלֶב – «rasv» – tähistab ka parimat osa millestki.¹¹

Nende joogiohvrite – וַיִּסְיְכוּ – sõna סִיַּח – «joogiohver» – tuleneb verbist «[välja] valama», «[ohverdamiseks] valama».

Tõusku nad nüüd üles – וַיִּקְוּמוּ – sõna קוּם tähendab «[üles] tõusma», «püsti tõusma», ka «seisma», «püsimas».

Ja aidaku teid – וַיַּעֲזְרוּכֶם – sõna עָזַר tähendab «aitama», «toetama».

⁷ 1739. aasta Piiblis: «wäggi käest [ärraläinud]».

⁸ 1739. aasta Piiblis: «ärraläinud».

⁹ 1739. aasta Piiblis: «ja nurja sanud, mis kallis ja mis alw olli»; 1938. aasta Suures Piiblis: «ja otsas on härra ja ori».

¹⁰ 1739. aasta Piiblis: «kelle jure nemmad kippusid».

¹¹ Nt 4Ms 18:12: וְכָל־חֶלֶב תִּירוֹשׁ – «Kõik parima õlist, kõik parima värskest veinist...»

Varjupaigaks – סִתְרָה – sõna סִתְרָה tähendab «kate», «kattevari», «varjupaik», «peidupaik», «salapaik».

See olen mina, ainult mina – אֲנִי אֲנִי הוּא – sõnasõnalt: «mina, mina [olen] see».¹²

Purustan – מִחַצְתִּי – sõna מִחַצְתִּי tähendab «läbi raiuma», «[raskelt] haavama», «kildudeks purustama», «pihuks ja põrmuks lööma».¹³

Parandan – אֶרְפָּא – sõna אֶרְפָּא tähendab «tervendama», «ravima», «[haavu] parandama».¹⁴

Kes päästaks – מַצִּיל – sõna נָצַל tähendab siinkohal «[kellegi käest] ära tõmbama», «ära napsama», «ära päästma», «vabastama».

Sisuline analüüs

Pärast seda, kui Mooses oli jätnud Iisraeli rahvale oma n-ö vaimse testamendi (milleks on sisuliselt terve viies Mooses raamat) ning enne seda, kui ta rahvast enne oma surma õnnistas, laulis ta lahkumislaulu, mille leiame viienda Moosese raamatu 32. peatükist. Moosese vaimne testament lõpeb süngelt: «Ma tean, et te pärast minu surma käitute väga kõlvatult ja lahkute teelt, mille ma teile olen andnud. Aga tulevasil päevil tabab teid õnnetus, kui te teete, mis kuri on Issanda silmis, pahandades Teda oma kätetööga.» (5Ms 31:29)

Suure jumalamehe lahkumislaul on kantud sarnasest sentimendist: kuigi Mooses ülistab siin Jumalat kõiges Tema väes, armus ja ustavuses, on ta samal ajal sunnitud pühendama enamuse laulust Jumala rahva truudusetusele ja häbitegudele: «Ma kuulutan Issanda nime, andke au meie Jumalale! Tema on kalju, tema töö on täiuslik, sest kõik Tema teed on õiged. Jumal on ustav ja Temas pole väärust, Tema on õige ja õiglane. Pahasti on tehtud Temaga – need ei ole Tema lapsed: häbiplekk, nurjatu ja pöörane sugupõlv. Kas te nõnda tasute Issandale, rumal ja tarkuseta rahvas?» (5Ms 32:3–6)

Jumal on oma rahva Looja ja Isa, kusjuures Ta ei valitse mitte ainult Iisraeli, vaid kõigi rahvaste üle. Ta on oma rahva leidnud ja valinud, Teda toitnud, kaitsnud, hoidnud, kasvatanud ja kõigiti õnnistanud, oma tiivasulgedel kandnud, ilma ühegi teise jumala abita juhtinud, imetanud teda meega kaljust ja õliga ränikivist. Jumal pole jätnud oma rahvale andmata mitte midagi – vastupidi, Iisraeli osa on olnud sõna otseses mõttes *crème de la crème*: «Võid veistelt ning piima lammastelt ja kitsedelt, juures tallede ja

¹² 1739. aasta Piiblis: «minna, minna ollen sesamma».

¹³ 1739. aasta Piiblis: «peksan katki».

¹⁴ 1739. aasta Piiblis: «teen terweks».

jäärade rasv; Baasani härgi ja sikke, lisaks nisu, otsekui neerurasv. Ja viinamarjaverest sa jõid veini.» (5Ms 32:14)

Ning Jumala armastatud rahva vastus oma Issandale? – «Ja Jesurun rasvus, aga muutus tõrksaks – sa läksid lihavaks, paksuks, täidlaseks –, ta hülgas Jumala, oma looja, ja põlgas oma päästekaljut. Nad ärritasid Teda võõraste jumalatega, nad vihastasid Teda oma jäledustega. Nad ohverdasid haldjaile, kes ei ole jumalad, jumalaile, keda nad ei tundnud, kes olid uued, äsja tulnud, kellest teie vanemad ei teadnud. Sa ei mäletanud kaljut, kes sinu sünnitas, ja unustasid Jumala, kes andis sulle elu.» (5Ms 32:15–18)

«Kui Issand seda nägi, siis Ta põlastas neid tusast oma poegade ja tütarde pärast. Ta ütles: Ma peidan oma palge nende eest ja vaatan, milline on nende lõpp, sest nad on pöörane sugu, lapsed, kelles ei ole truudust. Nad on mind ärritanud nendega, kes ei ole jumalad, on mind vihastanud oma tühisustega. Aga mina ärritan neid rahvaga, kes ei ole rahvas: ma vihastan neid mõistmatute paganatega.» (5Ms 31:19–21)

Jumal võib küll vaikida ja peita oma palge rahva eest, kuid Ta ei loobu iialgi teda armastamast ega tema eest hoolitsemast isegi teda karistades. Või õigemini: isegi Jumala karistus on osa Tema hoolitsusest ja Ta armastuse märk. Jah, Issanda vihatuli on põlema süttinud ning «hävitab maa koos saagiga» (5Ms 32:22), Ta «kuhjab nende peale õnnetusi» ja «raiskab nende vastu kõik oma nooled» (5Ms 32:23), ent Ta ei hävita neid lõplikult ega kaota nende mälestust inimeste hulgast (5Ms 32:26), kuna see oleks vastuolus Tema enda olemusega, Tema ustavuse ja auga.

Iisraeli suurimaks probleemiks lisaks tänamatusetele on hukatuslik pettekujutelm omaenda tugevusest ja õigusest: nad on sõgedad nagu paganad ega taipa, et kui nad on olnud võidukad, siis üksnes seetõttu, et Issand on nende eest võidelnud, ja kui nad on lüüa saanud, siis sellepärast, et nende Jumal on nad nende vaenlaste kätte loovutanud. Pääsemine – olgu tegemist rahva või üksikisikuga – algab alati enesepettuse küüsisit vabanemisest ning tõe tunnetamisest ja tunnistamisest nii iseenda kui Jumala suhtes ning oma vahekorda Temaga silmas pidades.

Issand ütleb, et Tema käes on nii kättemaks kui tasumine (5Ms 32:35). Siin ei ole tegemist sünonüümidega, vaid nagu järgnevateski salmides, vastanditega, mis aitavad mõista, et tõepoolest absoluutselt kõik ongi Jumala – ainsa tõelise Jumala – käes, kellel on meelevald kõige üle ning kes kasutab seda meelevald, et kogu maailmas teostuks Tema tahtmine. Jumal maksab kätte neile, kes teevad ülekohtu ja Temast taganevad, ükskõik, kas tegemist on Iisraeli või paganarahvastega, ning tasub¹⁵ neile, kes on Talle ustavad või kes pärast Talle truuduse murdmist kahetsevad ja meelearanduses Tema juurde tagasi pöörduvad.

¹⁵ Sõna מַלְאָךְ – «tasumine» – tuleneb verbist מָלַךְ – «rahus (rahulepingus) elama», «rahu tegema», «terve/terviklik olema», «heastama», «taastama», «hüvitama», «terveks tegema».

Nii kinnitab Issand, et Ta mõistab oma rahva üle kohut ning tunneb kahetsust oma sulaste pärast. Seda, et lause esimeses pooles peetakse silmas nimelt kohtumõistmist, mitte oma rahvale «õiguse tegemist», kinnitab vähemalt kaudselt Kiri heebrealastele, kus seda salmi ning sellele eelnevat ja ka üht järgnevatest salmidest (5Ms 32:39) tsiteeritakse järgmiselt: «Me ju tunneme Teda, kes ütleb: «Minu päralt on kättemaks, mina tasun kätte¹⁶.» Ja taas: «Küll Issand mõistab kohut oma rahva üle.» Hirmus on langeda elava Jumala kätte!» (Hb 10:30j)

Tingimuseks on, et mitte üksnes Jumal, vaid ka rahvas ise näeb, et tema «jõud on kadunud ja pole jäänud orja ega vaba» (5Ms 32:36). Selle lause viimast väljendit on raske tõlkida, ent selle mõte on arusaadav: pole jäänud peaaegu mitte kedagi, s.t rahvast on tabanud laastav häving ja tema ellujäämine on tõsise küsimärgi all. Või õigemini polegi mingit küsimust: rahvas kas pöördub tagasi Jumala juurde või kaob. Tegemist on Jumala saadetud karistusega – aga mitte selleks, et Iisraeli päikese alt kaotada, vaid selleks, et tuua ta taas mõistusele ning päästa. Kahtlemata ei kehti see mitte ainult Iisraeli, vaid kogu inimkonna puhul.

Järgnevates salmidest võtab Issand (Moosese suu läbi) kõneks teised nn jumalad. Kuna siin on juttu «nende jumalatest», võib küsida, kas silmas peetakse paganarahvaste või Iisraeli ebajumalateenistust, ent sisulist vahet siiski ei ole, kuna Iisraelgi oli teatavasti üsna aldis teiste rahvaste jumalaid omaks võtma või omaenda jumalateenistust nende eeskujul modifitseerima (või moderniseerima).¹⁷

Jumal pilkab paganaid ja omaenda truudusetut rahvast täiesti varjamatult, kõneldes sellest, kuidas nende ebajumalad «sõid nende tapaohvrite rasva ja jõid nende joogiohvrite veini» (5Ms 32:38). Kuna tegemist on elutute iidolitega, ei ole nad võimelised ei sööma ega jooma – rääkimata sellest, et nad võiksid kedagi aidata. Nad on olematu kalju, millelt mitte keegi ei leia pelgupaika, otsigu ta kuitahes innukalt, ning nad pole võimelised ka ise üles tõusma, rääkimata sellest, et hoida püsti kedagi teist.

On ainult üks tõeline Jumal, kõik teised on olematus, sõna otseses mõttes tühisus. On ainult üks kalju, kellele inimesed võivad ennast rajada, kes neid toetab ja varjab ning kellest lähtuvad taolised õnnistused, mis on inimlikult mõttes täiesti võimatud, olgu selleks kivikaljust välja voolavaks õnnistuseks õli, vesi või koguni mesi. Samal ajal ei tohi unustada, et Issand on oma rahvale ühtaegu «pühamuks, aga ka komistuskiviks ja

¹⁶ Kreeka keeles siin kasutatud sõna ἀνταποδώσω võiks tõlkida mitte «tasun kätte», vaid «tasun» või koguni «hüvitan».

¹⁷ «Siis Aaron ütles neile: «Rebige ära kuldrõngad, mis on kõrvus teie naistel, poegadel ja tütaridel, ja tooge need mulle!» Ja kogu rahvas rebis ära kuldrõngad, mis neil kõrvus olid, ja tõi need Aaronile. Tema võttis need vastu nende käest, töötles lõikeriistaga ja valmistas valatud vasika. Siis nad ütlesid: «See on su jumal, Iisrael, kes tõi sind Egiptusemaalt välja!»» (2Ms 32:2–4)

pahanduskaljuks» (Js 8:14), ning «kes selle kivi peale kukub, kukub end puruks, aga kelle peale iganes see kivi langeb, selle teeb see pihuks ja põrmuks» (Mt 21:44; Lk 20:18).¹⁸

Jumal surmab ja teeb elavaks, purustab (parem oleks tõlkida, et haavab) ja parandab, teeb terveks. Sarnaselt laulab prohvet Saamueli ema Hanna: «Issand surmab ja teeb elavaks, viib alla hauda ja toob jälle üles.» (1Sm 2:6) Ühelt poolt tähendab see, et Jumal võib teha, suudab teha ja teebki seda, mida tahab. Teisalt aga on Iisraeli rahva ajaloo ja kogu lunastusloo kontekstis selge, et kõike, mida Jumal teeb, teeb Ta oma rahva ja kogu inimkonna päästmiseks. Nii ei ole tegemist mitte suvalise surmamise või elustamise, haavamise või haavade parandamisega, vaid surmamisega selleks, et teha tõeliselt elavaks, ja haavamisega selleks, et kinkida täielik paranemine ka nendest haavadest, mis ei pruugi olla nähtavad ega isegi tajutavad, ent mis on palju tõsisemad kui välised.¹⁹

Viimselt on need aga Kristuse, Jumala ainusündinud Poja haavad, mis on löödud meie pärast, ning Tema surm, mis on saanud meile eluks.²⁰ Kristus on tõeline kalju, kellest tunnistavad Vana Testamendi eelpildid: «Vennad, ma ei taha, et teil jääks teadmata, et kõik meie esiisad olid pilve all ja kõik läksid läbi mere ja kõik ristiti Moosesesse pilves ja meres, ja kõik sõid sama vaimulikku rooga ja kõik jõid sama vaimulikku jooki, sest nad jõid vaimulikust kaljust, mis saatis neid; see kalju oli aga Kristus. Kuid enamik neist ei olnud Jumalale meelepärased ning nad löödi maha kõrbes. Need lood on saanud meile näiteiks, et meie ei himustaks kurja, nii nagu nemad himustasid.» (1Kr 10:1–6)

Seitsmeteistkümnendal sajandil elanud baptisti jutlustaja Thomas Wilcox (1621-1687) ütleb oma raamatus «Kallis meetilk Kristuskaljust» (*A Choice Drop of Honey from the Rock of Christ: Or, a Short Word of Advice to All Saints and Sinners*) kiusatustest ja katsumustest kõneldes äärmiselt tabavalt: «Võib-olla polegi need lained sinu hukutamiseks, vaid et saaksid tõstetud ära iseendalt Kristuskaljule.»²¹ See on möödapääsmatu – nagu Iisraeli rahvas, nii peame meiegi saama vabaks mitte ainult kätega tehtud ebajumalaist, vaid veelgi enam omaenda jõu, tarkuse, osavuse ja õiguse pettekujutelmast, mis takistab meid panemast kogu oma lootust Jumala armule Kristuses ning teeb võimatuks

¹⁸ Vrd ka Ps 81:16j: «Kes Issandat vihkavad, peaksid lõimitama Tema ees, ja nende saatus oleks igavene. Aga teda Ta toidaks nisutuumadega, ja meega kaljust ma söödaksin sind küllaga.»

¹⁹ «Sest keda Issand armastab, seda Ta karistab, Ta piitsutab iga poega, kelle Ta vastu võtab. Kannatused on teile kasvatuseks: Jumal kohtleb teid nagu poegi, sest mis poeg see on, keda isa ei kasvata?» (Hb 12:6j); «Keda iganes mina armastan, neid kõiki ma noomin ja karistan. Ole siis innukas ja paranda meelt!» (Ilm 3:19)

²⁰ «Ent Teda haavati meie üleastumiste pärast, löödi meie süütegude tõttu. Karistus oli Tema peal, et meil oleks rahu, ja Tema vermete läbi on meile tervis tulnud.» (Js 53:5; vrd 1Pt 2:24)

²¹ Thomas Wilcox, *Kallis meetilk Kristuskaljust*. UÜ Kõrberoos, 2022. Lk 21.

riietumise «uue inimesega, kes on loodud Jumala poolt elama tõe õiguses ja vagaduses» (Ef 4:24).

Kiri heebrealastele ütleb, et «hirmus on langeda elava Jumala kätte» (Hb 10:31). Ilmselt parafrasitakse siin 5Ms 32:39 lõpuosa: «[Ei] ole kedagi, kes päästaks minu käest.» Tegelikult võib neid sõnu mõista kahetiselt, nii hoiatuse (või koguni ähvarduse) kui julgustuse ja töötusena. Kui truudusetu patune langeb «elava Jumala kätte», siis kindlasti ei ole tal pääsu ei omaenda ega kellegi teise jõule toetudes – ainus, millele ta saab loota, on Jumala halastus, andeksandmine ja arm.²² Samal ajal on aga tõsi ka see, et kui keegi on Jumala käes, Tema armu kätes, siis ei suuda mitte keegi teda sealt «ära napsata», nagu võib sõna לַצַּדִּיק samuti tõlkida (vt vastavat keelelist märkust).

Moosese lahkumislaul lõpeb Jumala töötusega, et Ta mõistab kohut ning teeb õigust, maksab kätte ülekohtustele ja «toimetab lepitust oma maale, oma rahvale» (5Ms 32:43). Kõike eelnevalt öeldut silmas pidades on selge, et see ei ole blankoveksel Iisraelile – et tehku too, mis tahab, küll Jumal on tema poolt ja tasub kätte kõigile, kes teda vihkavad. Vastupidi: see, mida Jumal ütleb paganarahvaste kohta, on mõeldud eeskätt tõsise hoiatusena Tema oma rahvale – mitte ainult juutidele, vaid veelgi enam kristlastele: «Sest kui me tahtlikult teeme pattu pärast seda, kui oleme õppinud tundma tõe, siis ei ole enam ohvrit pattude eest, vaid ainult mingi hirmus kohtu ootamine ja äge tuli, mis neelab vastased. Aga minu õige jääb usust elama, kui ta taganeb, siis ei ole minu hingel temast head meelt.» (Hb 10:26j.38)

«Aga meie ei ole need, kes taganevad hukatuseks, vaid need, kes usuvad ja päästavad hinge,» kinnitab Kiri heebrealastele (Hb 10:39). Samamoodi ütleb Issand ise Moosese kaudu, et Tema käest ei suuda meid keegi «ära napsata» – kui me ise Temast lahti ei lase. Issand karistab, aga alati selleks, et juhtida meid meelt parandama (vrd Rm 2:4). Jumal surmab, et võiksime koos Tema Poja, meie Õnnistegija Jeesuse Kristusega olla «maha maetud ristimise kaudu surmase, et otsekui Kristus on äratatud üles surnuist Isa kirkuse läbi, nõnda võime ka meie käia uues elus» (Rm 6:4). Ta haavab, et võiksime Kristuse haavu puudutades ja ennast nendesse peites Tema vermete varal terveks saada ja, olles surnud pattudele, elada õigusele (vrd 1Pt 2:24).

Jutluseks

Ilmumisaja kolmanda pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Jeesus äratab usule». Pühapäeva sissejuhatuses märgitakse, et Jeesuse avalik tegevus on alanud ning Ta ilmutab õpetades ja haigeid parandades oma jumalikkust, äratades nõnda usku Temasse kui meie aitajasse ja päästjasse.

²² «Kui Sina, Issand, peaksid meeles kõik pahateod, kes siis, Issand, püsiks? Kuid Sinu käes on andeksand, et Sind kardetaks.» (Ps 130:3j); «[Issand on] pikameelne, sest Ta ei taha, et keegi hukkuks, vaid et kõik jõuaksid meeelparandusele.» (2Pt 3:9)

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on kolmanda lugemisaasta Epistliks (2Kr 1:3–7) apostel Pauluse kinnitus, et Jumal trööstib ja julgustab omasid ka siis, kui neil on «küllaga Kristuse kannatusi», tehes nad omakorda suuteliseks trööstima ja julgustama teisi, kes on «mis tahes ahistuses». Kolmanda lugemisaasta Evangeeliumi (Mk 1:29–39) sõnumiks on tunnistus Jeesusest, kellel on meelevald tervendada ja päästa ning kes ongi tulnud selleks, et seda meelevalda teostada, käies paigast paika, kuulutades evangeeliumi ja tervendades haigeid. Need, kes saavad osa Jeesuse päästvast, tervendavast ja uuendavast väest, peavad olema valmis Teda järgima ja koos Tema kannatades ustavaks jääma, teades, et isegi näiliselt varjul olevana, «üksildasse paika» läinuna, kontrollib Jeesus täielikult olukorda, ei hülga omasid ega tühista oma missiooni kuulutada evangeeliumi kõikjal ja kõikidele, sest «selleks on Ta välja tulnud».

Vana Testamendi tekstile jutlustades võib keskenduda Jumala ustavusele ja Tema rahva truudusetusele, mille tagajärjeks on küll Jumala karistus, ent mitte kunagi see, et Jumal omakorda oma rahvale truudust murraks. Jumal jääb alati ustavaks ning ka Tema karistus on mõeldud õnnistuse ja abina: Ta surmab, aga Ta teeb ka elavaks; Ta haavab, aga Tema on ka see, kes kõik haavad parandab. Kristlastena me teame midagi veelgi olulisemat ja imelisemat: oma Pojas Jeesuses Kristuses on Jumal meie karistuse enda peale võtnud, lasknud ennast meie pärast haavata, et meie Tema vermete varal terveks saaksime, ning surnud, et me võiksime koos Temaga elada igavesti. Kui Jumal meid karistab, siis ei saa meid aidata miski peale Tema andeksandva armu. Kui aga Jumal meid päästab, kui oleme Tema armu kätes, siis ei suuda miski ega keegi meid Tema käest ära rebida, Tema armastusest lahutada.

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal, kes on meid loonud, kes on kinkinud meile elu ning hoolitseb meie eest päevast päeva, on ustav. Meil pole mitte kunagi põhjust ega õigust kahelda Tema heas tahtes ja armastuses. Üheks näiteks sellest, kuidas Jumal nii meie kui kogu inimkonna eest hoolitseb, on Tema rahva Iisraeli lugu Vanas Testamendis: ei ole midagi, mida Jumal oleks jätnud oma rahva heaks tegemata – paraku ei ole ka ühtegi vääritut tegu, mille Iisraeli rahvas oleks jätnud tegemata oma Issandale truudust murdes. Ka selles kehab Iisrael kogu inimkonda – ja mitte ainult inimkonda tervikuna, vaid meid igaüht üksikult. Jumal on ustav, aga meie oleme nii tihti truudusetud...
2. Jumal armastab oma rahvast, tervet inimkonda ja iga inimest. Ta külvab meid üle kirjeldamatute õnnistustega – aga Ta ka karistab meid, ikka sellesama armastuse pärast. Jumala karistused on mõeldud selleks, et juhtida meid meelearandusele – et aidata meil tunda ära meie patt ning mõista sedagi, et iseendale toetudes ei saa me püsida. Nagu me ei saa püsida ka ennast ebajumalatele rajada katsudes – olgu nendeks ebajumalateks kätega valmistatud puuslikud, meie oma õigus, jõud, anded

ja tarkus või teaduslik-tehniline progress kõige sellega, mis on idee poolest mõeldud meid aitama ja vabastama, tegelikult meid aga pigem orjastab. Kui Jumal meid karistab, siis Ta ei tee seda rõõmuga, vaid meie pärast kahetsust tundes: Ta mõistab kohut, aga veelgi enam tahab Ta meie peale halastada ja meile armu heita.

3. Jumal halastas ja andestas oma rahvale Iisraelile korduvalt. Ta on halastanud ja andestanud kogu inimkonnale, andes oma ainusündinud Poja meie lunastuseks. Jeesus Kristus on see, keda haavati, et meie Tema vermete varal terveks saaksime. Jeesus Kristus on see, kes suri, et meie Temas elada võiksime. Jumal ootab meid enda juurde tagasi – alati, kui oleme Talle truudust murdnud, Talle selja pööranud. Samas hoiatab Jumal meid tõsiselt, et me ei kasutaks Tema pikka meelt kurjasti, sest kui me Temast teadlikult ära pöördume, siis ei jää meile enam ühtegi päästjat. Tema on ainus tõeline Jumal – kõik teised on ebajumalad, olematus, tühjus. Jumal, ainus tõeline Jumal, meie Issand ja Isa, meie Looja ja Lunastaja, tahab meie peale halastada, meid aidata ning meile uue ja igavese elu kinkida. Ka katsumused, mis Ta meile saadab, on selle eesmärgi teenistuses – need on kui lained, mille ülesandeks on tõsta meid iseendale toetumise asemel Kristusele, kes on meie tõeline kalju.